CG020 Genomika

Přednáška 5

Genová exprese a chemická genetika

Jan Hejátko

Funkční genomika a proteomika rostlin,

Mendelovo centrum genomiky a proteomiky rostlin,
Středoevropský technologický institut (CEITEC), Masarykova univerzita, Brno
hejatko@sci.muni.cz, www.ceitec.muni.cz

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Genomika 05

Zdrojová literatura

- Karaiskos N, Wahle P, Alles J, Boltengagen A, Ayoub S, Kipar C, Kocks C, Rajewsky N, Zinzen RP (2017) The Drosophila embryo at single-cell transcriptome resolution. Science 358: 194-199
- Lecuyer, E., Yoshida, H., Parthasarathy, N., Alm, C., Babak, T., Cerovina, T., Hughes, T.R., Tomancak, P., and Krause, H.M. (2007). Global analysis of mRNA localization reveals a prominent role in organizing cellular architecture and function. Cell 131, 174-187.
- Nevo-Dinur, K., Nussbaum-Shochat, A., Ben-Yehuda, S., and Amster-Choder, O. (2011). Translation-independent localization of mRNA in E. coli. Science 331, 1081-1084
- Schonberger, J., Hammes, U.Z., and Dresselhaus, T. (2012). In vivo visualization of RNA in plants cells using the lambdaN(22) system and a GATEWAY-compatible vector series for candidate RNAs. The Plant journal: for cell and molecular biology 71, 173-181.
- Surpin, M. and Raikhel, N. (2004) Traffic jams affect plant development and signal transduction. Nature Reviews/Molecular Cell Biology 5,100-10
- Zouhar, J., Hicks, G.R. and Raikhel, N.V. (2004) Sorting inhibitors (Sortins): Chemical compounds to study vacuolar sorting in Arabidopsis. Proceedings of the National Academy of Sciences of the U.S.A., 101, 9497–9501

- Metody analýzy genové exprese
 - Kvalitativní analýza exprese genů
 - Příprava transkripční fůze promotoru analyzovaného genu s reporterovým genem (gen zpravodaj)
 - Příprava translační fůze kódující oblasti analyzovaného genu s reporterovým genem
 - Využití dostupných dat ve veřejných databázích
 - Tkáňově a buněčně specifická analýza genové exprese
 - Kvantitativní analýza exprese
 - DNA a proteinové čipy
 - Next gen transkripční profilování
- Regulace genové exprese v identifikaci funkce genů přístupy získané funkce
 - T-DNA aktivační mutageneze
 - Ektopická exprese a systémy regulovatelné genové exprese
 - Chemická genetika

- Metody analýzy genové exprese

 - Kvalitativní analýza exprese genů
 Příprava transkripční fůze promotoru analyzovaného genu s reporterovým genem (gen zpravodaj)

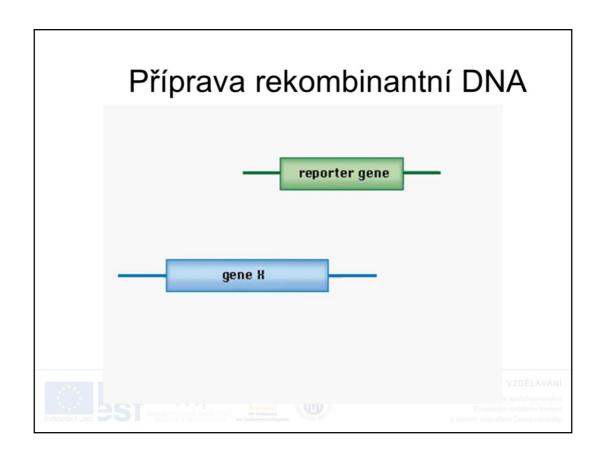

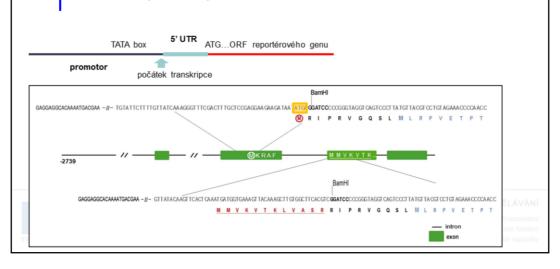

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Genová exprese

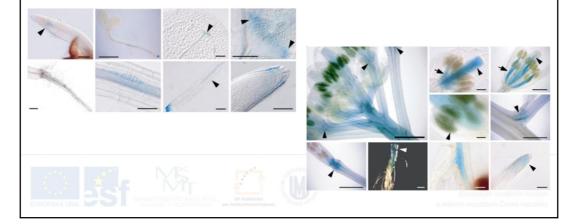
- Transkripční fůze s promotorovou oblastí
 - Identifikace a klonování promotorové oblasti genu
 - příprava rekombinantní DNA nesoucí promotor a reportérový gen (uidA, GFP)

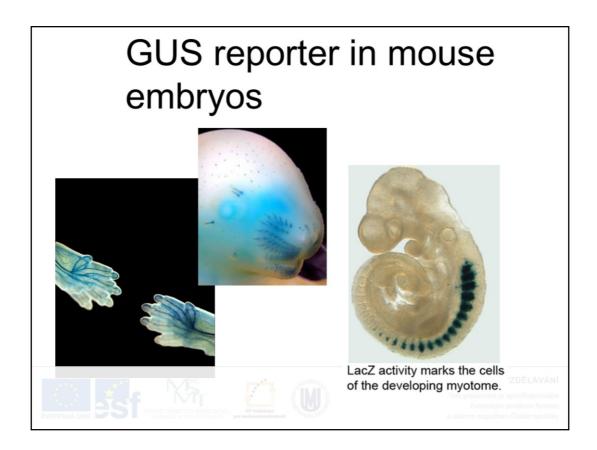

Genová exprese

- Transkripční fůze s promotorovou oblastí
 - Identifikace a klonování promotorové oblasti genu
 - příprava rekombinantní DNA nesoucí promotor a reportérový gen (uidA GEP)
 - (uidA, GFP)

 příprava transgenních organismů nesoucích tuto rekombinantní DNA a jejich histologická analýza

- Metody analýzy genové exprese
 - Kvalitativní analýza exprese genů
 - Příprava transkripční fůze promotoru analyzovaného genu s reporterovým genem (gen zpravodaj)
 - Příprava translační fůze kódující oblasti analyzovaného genu s reporterovým genem

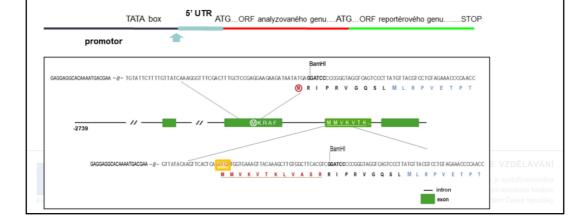

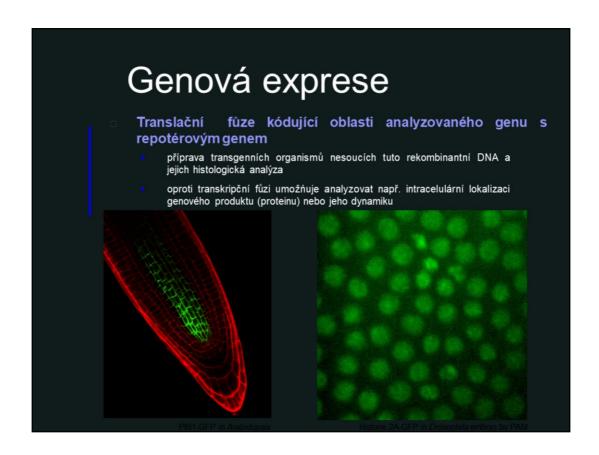

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Genová exprese

- Translační fůze kódující oblasti analyzovaného genu s repotérovým genem
 - Identifikace a klonování promotorové a kódující oblasti analyzovaného genu
 - příprava rekombinantní DNA nesoucí promotor a kódující sekvenci studovaného genu ve fůzi s reportérovým genem (uidA, GFP)

- Metody analýzy genové exprese
 - Kvalitativní analýza exprese genů
 - Příprava transkripční fůze promotoru analyzovaného genu s reporterovým genem (gen zpravodai)
 - Příprava translační fůze kódující oblasti analyzovaného genu s
 reporterovým genem
 - Využití dostupných dat ve veřejných databázích

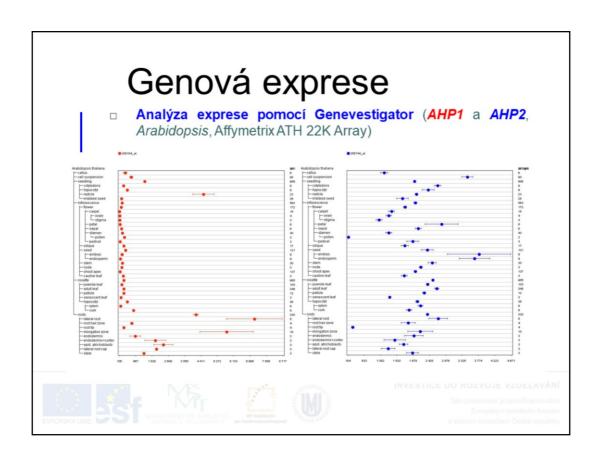

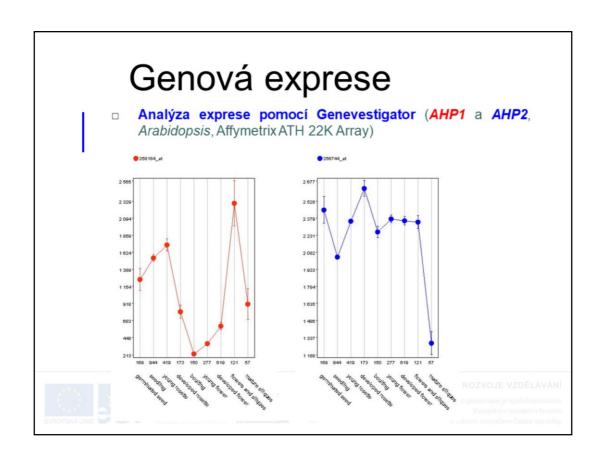

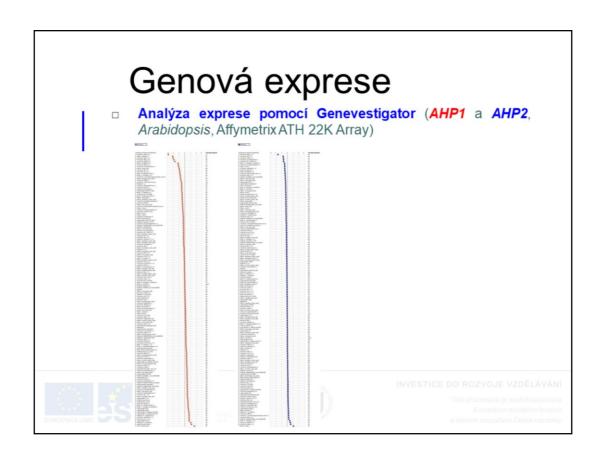

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

- Metody analýzy genové exprese
 - Kvalitativní analýza exprese genů
 - Příprava transkripční fůze promotoru analyzovaného genu s reporterovým genem (gen zpravodaj)
 - Příprava translační fůze kódující oblastí analyzovaného genu s reporterovým genem
 - Vvužití dostupných dat ve veřeiných databázích
 - Tkáňově a buněčně specifická analýza genové exprese

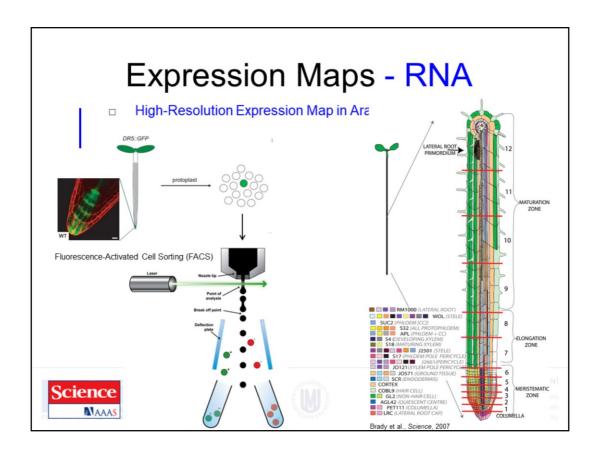

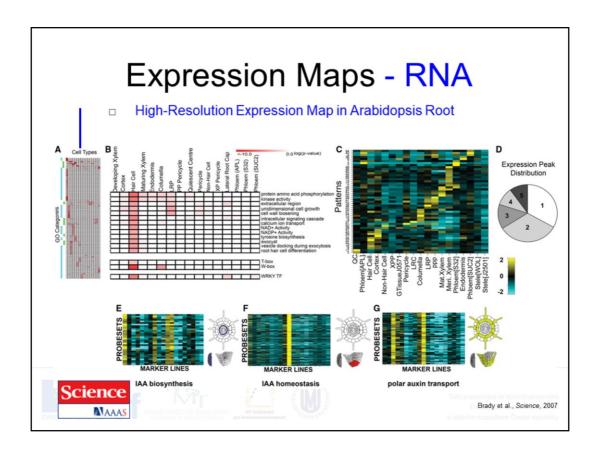

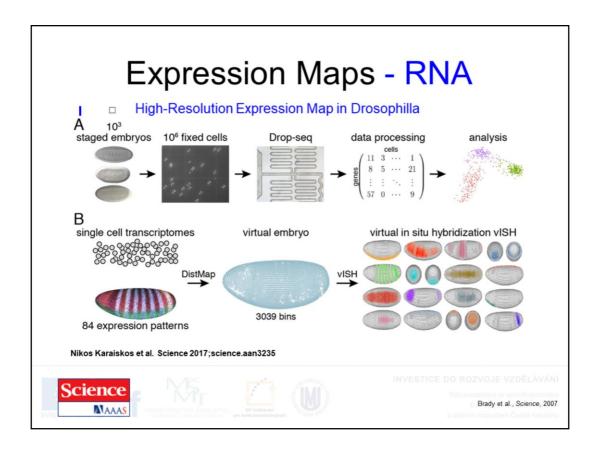
INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁN

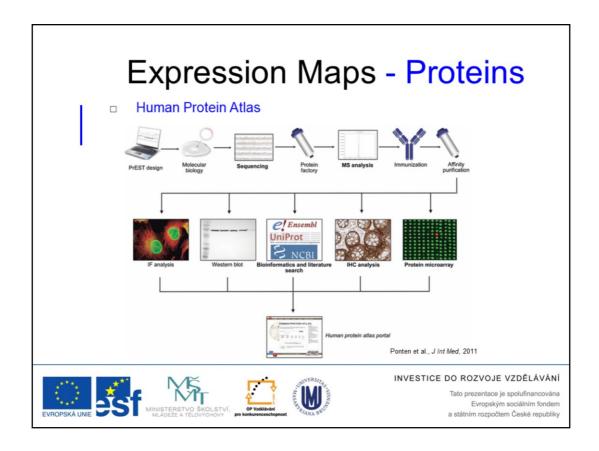
Microarray expression profiles of 19 fluorescently sorted GFP-marked lines were analyzed (3–9, 23, 24). The colors associated with each marker line reflect the developmental stage and cell types sampled. Thirteen transverse sections were sampled along the root's longitudinal axis (red lines) (10). CC, companion cells.

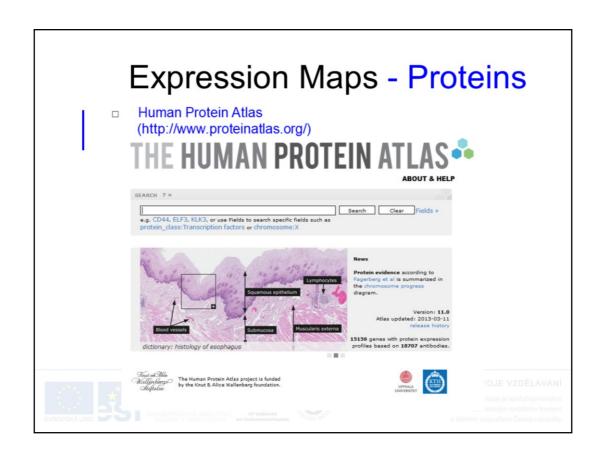
(A) The majority of enriched GO terms (hierarchically clustered) are associated with individual cell types (blue bar). A smaller number are present across multiple cell types (green bar). (fig. S2) (**B**) GO category enrichment for hair cells confirms a previous report (15). Enriched cis-elements and an enriched TF family were also identified. (C) From the top 50% of varying probe sets, 51 dominant radial patterns were identified. Pattern expression values were mean-normalized (rows) and log₂ transformed to yield relative expression indices for each marker line (columns). Marker line order is the same for all figures; see table S1 for marker line abbreviations. (**D**) Pattern expression peaks were found across one to five cell types. (**E** to **G**) Patterns where expression is enriched in single and multiple cell types support transcriptional regulation of auxin flux and synthesis. In all heat maps with probe sets, expression values were mean-normalized and log transformed. Expression is false-colored in representations of a root transverse section, a cut-away of a root tip, and in a lateral root primordium. (E) Auxin biosynthetic genes (CYP79B2, CYP79B3, SUPERROOT1, and SUPERROOT2) are transcriptionally enriched in the QC, lateral root primordia, pericycle, and phloem-pole pericycle ($P = 1.99E^{-11}$, pattern 5). All AGI identifiers and TAIR descriptions are found in table S14. (F) Auxin amido-synthases GH3.6 and GH3.17 that play a role in auxin homeostasis show enriched expression in the columella, just below the predicted auxin biosynthetic center of the QC (P = 8.82E⁻⁴, pattern 13). (G) The expression of the auxin transporter, *PIN*-FORMED2, and auxin transport regulators (PINOID, WAG1) are enriched in the columella, hair cells, and cortex ($P = 1.03E^{-4}$, pattern 31).

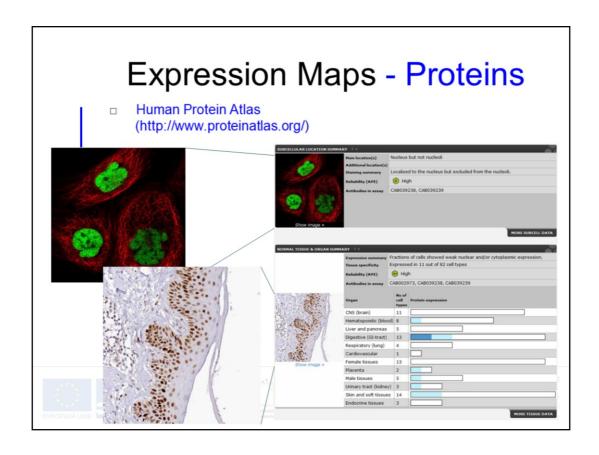

(A) The majority of enriched GO terms (hierarchically clustered) are associated with individual cell types (blue bar). A smaller number are present across multiple cell types (green bar). (fig. S2) (**B**) GO category enrichment for hair cells confirms a previous report (15). Enriched cis-elements and an enriched TF family were also identified. (**C**) From the top 50% of varying probe sets, 51 dominant radial patterns were identified. Pattern expression values were mean-normalized (rows) and log₂ transformed to yield relative expression indices for each marker line (columns). Marker line order is the same for all figures; see table S1 for marker line abbreviations. (**D**) Pattern expression peaks were found across one to five cell types. (**E** to **G**) Patterns where expression is enriched in single and multiple cell types support transcriptional regulation of auxin flux and synthesis. In all heat maps with probe sets, expression values were mean-normalized and log transformed. Expression is false-colored in representations of a root transverse section, a cut-away of a root tip, and in a lateral root primordium. (E) Auxin biosynthetic genes (CYP79B2, CYP79B3, SUPERROOT1, and SUPERROOT2) are transcriptionally enriched in the QC, lateral root primordia, pericycle, and phloem-pole pericycle ($P = 1.99E^{-11}$, pattern 5). All AGI identifiers and TAIR descriptions are found in table S14. (F) Auxin amido-synthases GH3.6 and GH3.17 that play a role in auxin homeostasis show enriched expression in the columella, just below the predicted auxin biosynthetic center of the QC (P = 8.82E⁻⁴, pattern 13). (G) The expression of the auxin transporter, *PIN*-FORMED2, and auxin transport regulators (PINOID, WAG1) are enriched in the columella, hair cells, and cortex ($P = 1.03E^{-4}$, pattern 31).

Schematic flowchart of the Human Protein Atlas. For each gene, a signature sequence (PrEST) is defined from the human genome sequence, and following RT-PCR, cloning and production of recombinant protein fragments, subsequent immunization and affinity purification of antisera results inmunospecific antibodies. The produced antibodies are tested and validated in various immunoassays. Approved antibodies are used for protein profiling in cells (immunofluorescence) and tissues (immunohistochemistry) to generate the images and protein expression data that are presented in the Human Protein Atlas (Ponten et al., *J Int Med*, 2011).

- Metody analýzy genové exprese
 - Kvalitativní analýza exprese genů
 - Příprava transkripční fůze promotoru analyzovaného genu s reporterovým genem (gen zpravodaj)
 - Příprava translační fůze kódující oblasti analyzovaného genu s reporterovým genem
 - Vvužití dostupných dat ve veřeiných databázích
 - Tkáňově a buněčně specifická analýza genové exprese
 - Kvantitativní analýza exprese
 - DNA a proteinové čipy

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁN

DNA Chips

- DNA čipy
 - metoda umožňující rychlé porovnání velkého množství genů/proteinů mezi testovaným vzorkem a kontrolou
 - nejčastěji jsou používané oligo DNA čipy

- k dispozici komerčně dostupné sady pro celý genom
 - firma Operon (Qiagen), 29.110 70-mer oligonulkleotidů reprezentujících 26.173 genů kódujících proteiny, 28.964 transkriptů a 87 microRNA genů Arabidopsis thaliana
 - možnost používat pro přípravu čipů fotolitografické techniky-usnadnění syntézy oligonukleotidů např. pro celý genom člověka (cca 3,1 x 10° bp) je touto technikou možno připravit 25-mery v použe 100 krocích)

čipy nejen pro analýzu exprese, ale např. i genotypování (SNP polymorfizmy, sekvenování po<u>mocí čipů, ...)</u>

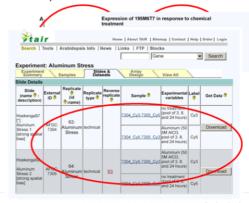

- DNA čipy, analýza výsledků
 - pro správnou interpretaci výsledků je nutná dobrá znalost pokročilých statistických metod
 - je nutné zahrnout dostatečný počet kontrol i opakování
- kontrola na přesnost měření (opakované měření na několika čipech se stejným vzorkem, vynesení stejných vzorků analyzovaných na různých čipech proti sobě)
- kontrola reproducibility měření (opakované měření s různými vzorky, izolovanými za stejných podmínek na stejném čipu-stejné podmínky proti sobě)
- identifikace hranice spolehlivého měření
- konečně vynesení experimentu proti kontrole nebo různých podmínek proti sobě – vlastní výsledek

EVROPSKÁ UNIE PŠÍ

v současnosti je již velké množství výsledků různých experimentů lokal<mark>izova</mark>ných ve veřejně přístupných databázích

Che et al., 2002

Protein Chips

- Proteinové čipy
 - čipy s vysokou denzitou obsahující řádově 10⁴ proteinů
 - analýza protein-proteinových interakcí, substrátů kináz a interakcí s malými molekulami
 - možnost použít protilátky stabilnější než samotné proteiny

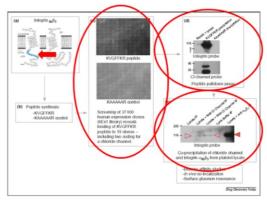

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Protein Chips

- Identifikace proteinů interagujících s cytoplasmatickou částí integrinu α_{IIb}β₃ krevních destiček
 - exprese cytoplasmatické části jako fůzního peptidu biotin-KVGFFKR
 - analýza vazby s proteinovým čipem obsahujícím 37.000 klonů E.coli exprimujících lidské rekombinantní proteiny
 - potvrzení interakce pull-down analýzou peptidů i koprecipitací celých proteinů (chloridový kanál ICIn)
 - další využití např. při identifikaci substrátů kináz, kdy substráty jsou navázány na čip a vystaveny působení kináz za přítomnosti radiokativně značeného ATP (768 purif. proteinů ječmene, z nich 21 identifikováno jako subtráty kinázy CK2α, Kramer et al., 2004)

Lueking et al., 2005

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

- Metody analýzy genové exprese
 - Kvalitativní analýza exprese genů
 - Příprava transkripční fůze promotoru analyzovaného genu s reporterovým genem (gen zpravodaj)
 - Příprava translační fůze kódující oblasti analyzovaného genu s reporterovým genem
 - Vvužití dostupných dat ve veřejných databázích
 - Tkáňově a buněčně specifická analýza genové exprese
 - Kvantitativní analýza exprese
 - DNA a proteinové čipy
 - Next gen transkripční profilování

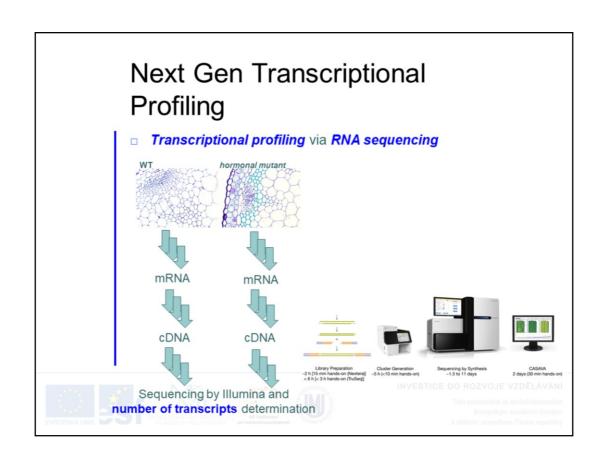

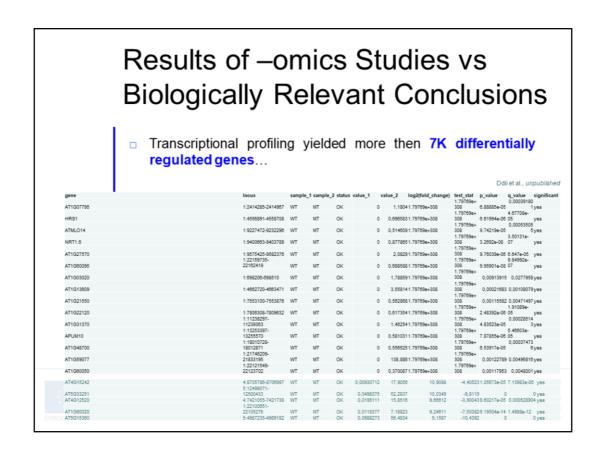

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁN

Excample of an output of transcriptional profiling study using Illumina sequencing performed in our lab. Shown is just a tiny fragment of the complete list, copmprising about 7K genes revealing differential expression in the studied mutant.

- Metody analýzy genové exprese
 - Kvalitativní analýza exprese genů
 - Příprava transkripční fůze promotoru analyzovaného genu s reporterovým genem (gen zpravodaj)
 - Příprava translační fůze kódující oblasti analyzovaného genu s reporterovým genem
 - Vvužití dostupných dat ve veřeiných databázích
 - Tkáňově a buněčně specifická analýza genové exprese
 - Kvantitativní analýza exprese
 - DNA a proteinové čipy
 - Next gen transkripční profilování
- Regulace genové exprese v identifikaci funkce genů přístupy získané funkce
 - T-DNA aktivační mutageneze

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁN

Gain-of-Function Approaches

- Metody identifikace funkce genů pomocí přístupů získané funkce
 - T-DNA aktivační mutageneze
 - metoda umožňující izolaci dominantních mutantů prostřednictvím náhodné inzerce konstitutivního promotoru, vedoucí k nadměrné expresi genu a tím odpovídajícím fenotypovým změnám
 - prvním krokem je příprava mutantní knihovny připravené pomocí transformace silného konstitutivního promotoru nebo zesilovače
 - následuje vyhledávání zajímavých fenotypů
 - identifikace zasaženého genu např.pomocí plasmid-rescue

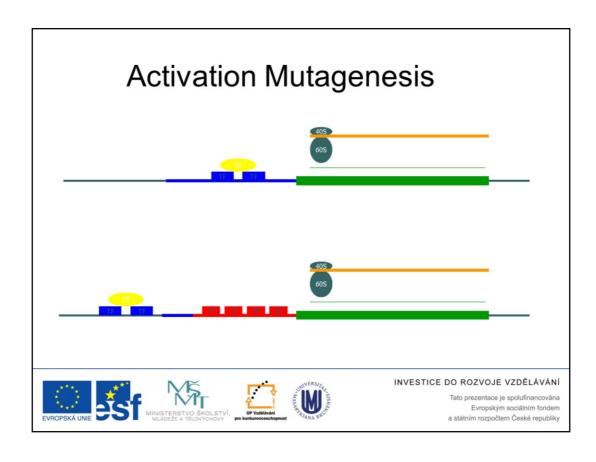

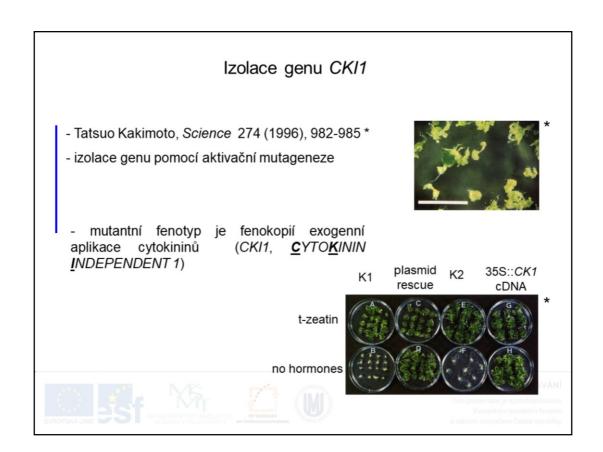

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

- Metody analýzy genové exprese
 - Kvalitativní analýza exprese genů
 - Příprava transkripční fůze promotoru analyzovaného genu s reporterovým genem (gen zpravodaj)
 - Příprava translační fůze kódující oblasti analyzovaného genu s reporterovým genem
 - Vvužití dostupných dat ve veřeiných databázích
 - Tkáňově a buněčně specifická analýza genové exprese
 - Kvantitativní analýza exprese
 - DNA a proteinové čipy
 - Next gen transkripční profilován
- Regulace genové exprese v identifikaci funkce genů přístupy získané funkce
 - T-DNA aktivační mutageneze
 - Ektopická exprese a systémy regulovatelné genové exprese

Regulated Expression Systems

- Systémy regulovatelné genové exprese
 - umožňují časovou nebo místně specifickou regulaci genové exprese, vedoucí ke změně fenotypu a tím identifikaci přirozené funkce genu
 - pOP systém

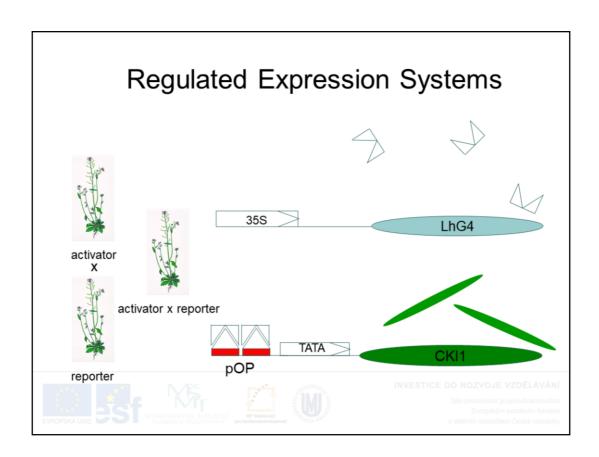

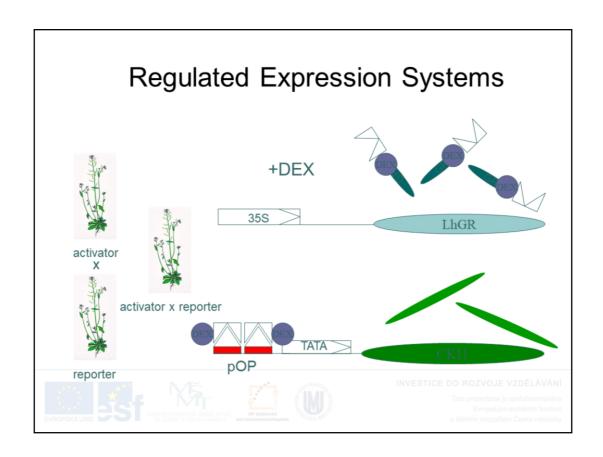

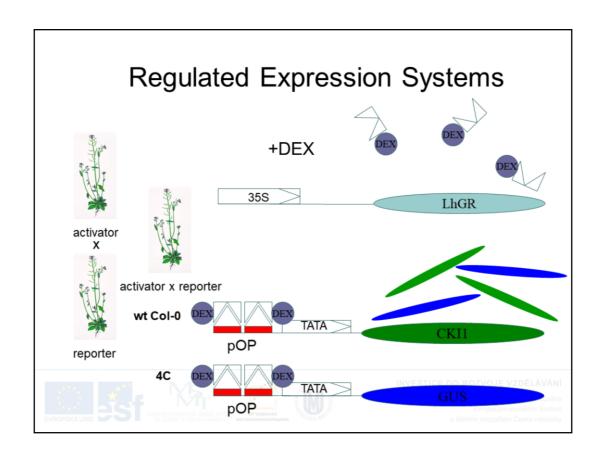

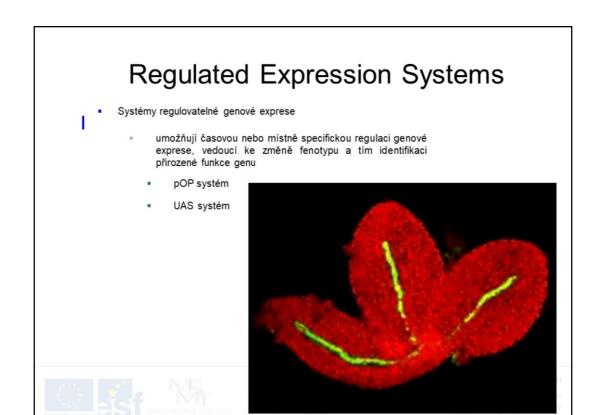

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

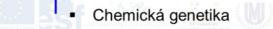

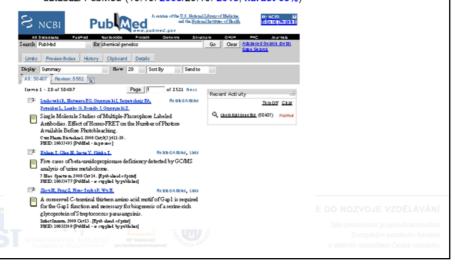
Osnova

- Metody analýzy genové exprese
 - Kvalitativní analýza exprese genů
 - Příprava transkripční fůze promotoru analyzovaného genu s reporterovým genem (gen zpravodaj)
 - Příprava translační fůze kódující oblasti analyzovaného genu s reporterovým genem
 - Vvužití dostupných dat ve veřeiných databázích
 - Tkáňově a buněčně specifická analýza genové exprese
 - Kvantitativní analýza exprese
 - DNA a proteinové čipy
 - Next gen transkrinční profilování
- Regulace genové exprese v identifikaci funkce genů přístupy získané funkce
 - T-DNA aktivační mutageneze
 - Ektopická exprese a systémy regulovatelné genové exprese

- Nové trendy
 - chemická genetika
 - pojem chemická genetika více než 50.000/89.631 záznamů v databázi PubMed (16.10. 2008/29.10. 2015, nárůst 65%)

- Nové trendy
 - chemická genetika
 - pojem chemická genetika více než 50.000/82.357 záznamů v databázi PubMed (16.10. 2008/23.10. 2014, nárůst 65%)
 - podobně jako v případě genetiky, existují i zde přístupy "přímé" a "reverzní"
 - oproti přístupům "klasické" genetiky není předmětem zájmu gen ale protein
 - chemická genetika se snaží identifikovat buď cílový protein po chemickém působení a následných fenotypových změnách ("přímá" chemická genetika) nebo naopak chemikálie schopné interakce s proteinem zájmu ("reverzní" chemická genetika)
 - za tímto účelem jsou prováděna vyhledávání v knihovnách nejrůznějších chemických látek (tisíce položek, komerčně přístupné)
 - příklad: analýza endomembránového transportu u rostlin

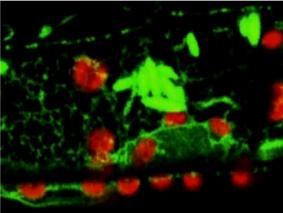

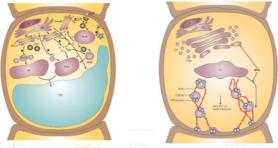
INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

- Analýza mechanismů endomembránového transportu přístupy chemické genetiky
 - v rostlinných buňkách dochází k velice dynamickým procesům, zprostředkovávaným zejména tzv. endomembránovým transportem (viz film, GFP směřované do ER)

O ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ fato prezentace je spolufinancována Evropským sociálním fondem

- Analýza mechanismů endomembránového transportu přístupy chemické genetiky
 - v rostlinných buňkách dochází k velice dynamickým procesům, zprostředkovávaným zejména tzv. endomembránovým transportem (viz film, GFP směřované do ER)
 - endomembránový transport je důležitým regulačním mechanismem při přenosu signálu a regulaci buněčných procesů

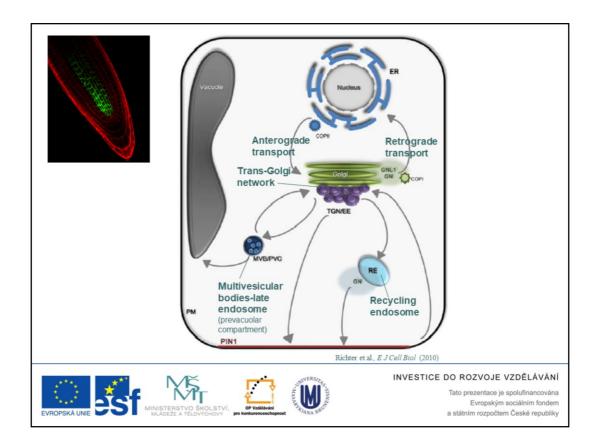

EVROPSKA UNIE DST

ISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,

OP Vzrášlávání

) ROZVOJE VZDĚLÁVÁN

In the figure, there is simplified scheme of vesicle trafficking pathways, regulated by GNOM and its closest relative, GNOM-LIKE1 (GNL1).

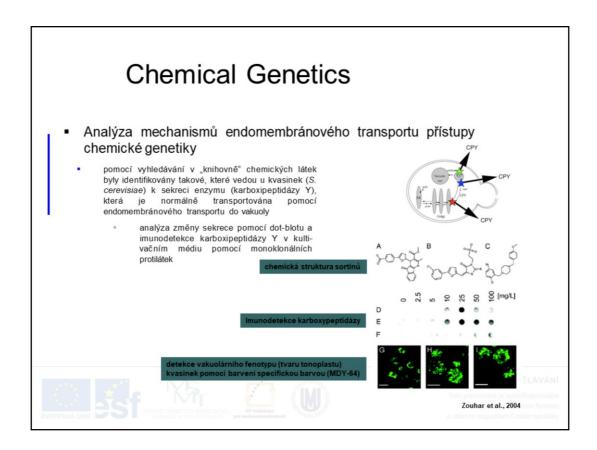
Secretory and membrane proteins are synthesised at the ER (blue) and passed onto the Golgi apparatus (green) by anterograde trafficking in COPII-coated vesicles.

The retrograde route from the Golgi apparatus to the ER is regulated by the ARF-GEFS GNOM (GN) and GNL1, which regulate the recruitment of COPI coats to the Golgi membrane. On the secretory route, proteins are transported to the sorting station, the trans-Golgi network (TGN; lilac).

From there, proteins are either transported to the vacuole (grey) via multivesicular bodies (MVB, also called prevacuolar compartment, PVC, which corresponds to the late endosome; deep blue) or trafficked to the plasma membrane (PM).

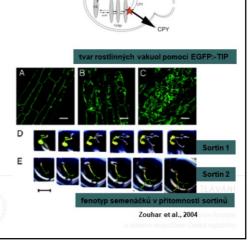
Plasma membrane proteins like the auxin efflux carrier PIN1 (red), which accumulates at the basal PM at steady state, are continually internalised and trafficked to the TGN, which resembles the early endosome (EE) in plants.

From the TGN, PIN1 is recycled to the plasma membrane via the recycling endosome (RE; light blue). This pathway is regulated by the ARF-GEF GNOM.

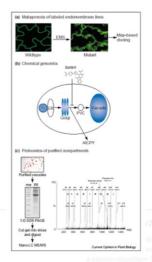

Analýza mechanismů endomembránového transportu přístupy chemické genetiky

- pomocí vyhledávání v "knihovně" chemických látek byly identifikovány takové, které vedou u kvasinek (S. cerevisiae) k sekreci enzymu (karboxipeptidázy Y), která je normálně transportována pomocí endomembránového transportu do vakuoly
 - analýza změny sekrece pomocí dot-blotu a imunodetekce karboxipeptidázy Y v kultivačním médiu pomocí monoklonálních protilátek
- identifikované látky ("sortiny") byly schopny vyvolat obdobné změny i u Arabidopsis - konzervované mechanismy transportu u kvasinek i u rostlin
- pro bližší identifikaci molekulárního procesu ovlivněného jedním z identifikovaných "sortinů" byla provedena analýza jeho vlivu na sekreci markerového proteinu (AtCPY) – sortin 1 inhibuje specificky pouze tuto sekreční cestu
 - pomocí EMS mutageneze identifikace mutantů se změněnou citlivostí k sortinu 1 (hyper- nebo hyposenzitivní mutanti)

- Analýza mechanismů endomembránového transportu pomocí chemické genetiky - shrnutí
- GFP::d-TIP značení mebrány vakuoly (tonoplastu) a identifikace mutací vedoucí ke změně morfologie tonoplastu
- chemická genetika v kombinaci s klasickou genetikou - identifikace proteinů zúčastňujících se regulace endomembránového transportu
- proteomické přístupy identifikace a analýza proteomu vakuol

Diskuse

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ